

8.2.2011

Dnro 2740/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

POLIISI MENETTELI VASTOIN LAKIA KIELTÄESSÄÄN JENGILIIVIN KÄYTÖN

1 KANTELU

Asianajaja pyysi päämiehensä A:n puolesta 10.7.2009 laatimassaan kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan Helsingin poliisilaitoksen poliisimiesten menettelyä 30.1.2009 moottoripyörämessujen yhteydessä. Asianajajan mukaan poliisimiehet määräsivät A:n poistumaan messutiloista perustellen määräystään sillä, että "järjestäjän vaatimuksesta kerhotunnukset eivät saa näkyä". Asianajajan mukaan tilaisuuden järjestäjä ei ollut kuitenkaan määritellyt suhtautumista asiaan, vaan kysymys oli poliisin omasta ratkaisusta. Lisäksi asianajaja arvosteli sitä, että poliisilaitokselta ei ollut vastattu hänen em. asiaa koskevaan, 10.3.2009 lähetettyyn tiedusteluun.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Paikalta poistaminen

3.1.1 Saadut selvitykset

Komisario B on 5.10.2009 antamassaan selvityksessään kertonut Pasilan poliisipiirin määränneen omassa poliisimiehiä koskevassa toimintaohjeessaan, että Helsingin messukeskuksessa 29.1.–1.2.2009 järjestettyyn moottoripyöränäyttelyyn ei sallita sisäänpääsyä ns. %-jengiliiveissä. B kertoo selvityksessään kyseisten liivien olevan ulkoinen tunnusmerkki kuulumisesta rikollisjärjestöön. Toisten vastaavien jengien jäsenet pyrkivät toisen liivitunnuksia häpäisemällä nostamaan omaa arvoasemaansa, mikä on omiaan lisäämään konfliktin mahdollisuutta paikoissa, missä jengiläisiä kokoontuu. B:n mukaan liivit heikentävät tilaisuuden yleistä turvallisuutta ja järjestystä. Jos em. jengiliiveihin pukeutunut henkilö tavattiin messuilla, hänelle kerrottiin, että liivit on vietävä naulakkoon tai messuilta on poistuttava. B:n mukaan perusteena tälle oli kokoontumislain 20 §. A:lle oli tavattaessa annettu mahdollisuus ottaa liivit pois, mutta koska tämä ei sopinut hänelle, hänet poistettiin tilaisuudesta.

Ylikomisario C on Pasilan poliisipiirin puolesta 6.10.2009 antamassaan lausunnossaan kertonut em. liivien käytön kielletyn tilaisuudessa, koska liivien käyttö todennäköisesti aiheuttaa välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Kielto on C:n mukaan perustunut poliisilain 1 §:ssä poliisille annettuun yleiseen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisvelvoitteeseen sekä poliisilain 20 §:n rikosten ja häiriöitten estämiseen. Paikalta poistamisen tai kiinniottamisen sijasta on henkilön suostuessa käytetty lievempää keinoa eli liivien sijoittamista vaatesäilytykseen. Li-

säksi C on viitannut kokoontumislain 20 §:ään, minkä mukaan poliisi voi ennen yleisötilaisuutta tai sen aikana antaa ohjeita ja määräyksiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Helsingin poliisilaitos on 30.10.2009 antamassaan lausunnossaan katsonut, että poliisi voi kokoontumislain 20 §:n perusteella antaa yleisötilaisuuden järjestämisestä tilaisuuden aikana ohjeita ja määräyksiä tämän tyyppisessä tapahtumassa liittyen moottoripyöräjengien ns. %-liivien käyttöön, koska liivien käyttö todennäköisesti aiheuttaa välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Poliisilaitos katsoo, että mainitusta syystä moottoripyöräjengien liivejä käyttävän henkilön sisäänpääsy voidaan evätä, mikäli hän ei suostu liivien sijoittamiseen esimerkiksi vaatesäilytykseen. Samasta syytä hänet voidaan poliisilain 20 §:n 2 momentin perusteella poistaa paikalta. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan poliisin toimenpiteet asiassa ovat olleet perusteltuja myös poliisilain 2 §:stä ilmenevien poliisin toiminnan yleisten periaatteiden näkökulmasta ottaen huomioon ensisijaisesti sovelletun lievemmän keinon eli liivien näkyvän käytön kieltämisen.

Selvityksessään 8.12.2010 ylikomisario D kertoo A:n olevan pitkäaikainen jäsen [moottoripyöräjengin nimi] ollen jo vuosia jengin täysjäsen ja hänen liivissään on arvon osoittavat tunnuksset. D:n mukaan poliisilain 20 §:n perusteella paikalta poistaminen saadaan kohdistaa henkilöön, joka käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. D toteaa liivi päällä esiintymisen olevan suuri riski, koska 1 %:n moottoripyöräjengit eivät siedä toisiaan. Kahden eri jengin kohtaaminen aiheuttaa aina suuren jännitteen ja liivi kasvattaa konfliktiriskiä entisestään kantajiensa välillä. Liivi on jengiläisen tärkein voimannäytön ja provosoinnin väline toisia jengejä vastaan. D:n mukaan jengien välienselvittelyt ovat olleet sen verran vakavia, että liiveissä esiintyminen yleisötilaisuudessa aiheuttaa aina välittömän vaaran yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. D:n selvityksestä ei käy ilmi, milloin ja missä tällaisia hänen tarkoittamiaan vakavia välienselvittelyjä on tapahtunut.

Lausunnossaan 23.12.2010 Poliisihallitus katsoo, että pelkästään asiakirjoissa tarkoitettujen liivien käyttö ei voi olla peruste poistaa henkilöä paikalta poliisilain 20 §:n 2 momentin nojalla. Paikalta poistamisen tulee perustua konkreettisesti siihen, että paikalta poistettava henkilö käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle taikka hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä ja aiemman käyttäytymisensä perusteella vastaavassa tilanteessa on todennäköistä, että hän aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Poliisihallituksen mukaan käytettävissä olevista asiakirjoista ei ilmene seikkoja, joiden johdosta olisi voitu pitää poliisilain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla todennäköisenä, että lain edellytykset paikalta poistamiselle olisivat täyttyneet. Poliisihallitus katsoo, että käsillä olevassa tapauksessa asiakirjoista ilmenevillä perusteilla poliisilla ei ollut perusteita puuttua vaatetukseen tai määrätä vaatteita poisotettavaksi taikka poistaa paikalta siitä kieltäytynyt.

3.1.2

Sovellettavat säännökset

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.

Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen. Perustuslain 9 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu.

Poliisilain 20 § kuuluu:

"Poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkauksistaan tai muusta käyttäytymisestään voidaan päätellä, että hän todennäköisesti syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen.

Henkilö saadaan poistaa paikalta myös, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa taikka hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä ja aiemman käyttäytymisensä perusteella vastaavassa tilanteessa on todennäköistä, että hän aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, henkilö voidaan ottaa kiinni. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen tai aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta."

Poliisilain 2 §:n 2 momentin mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Kokoontumislain 20 § kuuluu:

"Poliisi voi tarvittaessa antaa yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestämisestä ennakolta tai tilaisuuden aikana ohjeita ja määräyksiä:

- 1) yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi;
- 2) terveyden, omaisuuden tai ympäristön vahingoittumisen estämiseksi taikka ympäristölle aiheutuvan haitan rajoittamiseksi;
- 3) sivullisten oikeuksien turvaamiseksi; sekä
- 4) liikenteen sujuvuuden turvaamiseksi."

Kokoontumislain 23 §:ssä säädetään kielletyistä esineistä ja aineista. Pykälän 1 ja 3 momentin mukaan:

Yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa taikka niiden välittömässä läheisyydessä ei saa pitää hallussa ampuma-asetta, räjähdysainetta, teräasetta tai muuta sellaista esinettä tai ainetta, jota on perusteltua aiheuttaa epäillä voitavan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen.

Järjestäjällä ja poliisilla on oikeus kieltää päihdyttävien aineiden hallussapito yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa.

3.1.3

Kannanotto

Henkilökohtaista vapautta koskeva perusoikeus on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Yksityiselämän piiriin kuuluu muuan muassa oikeus määrätä itsestään ja ruumiistaan.

Puuttumista henkilön pukeutumiseen on arvioitava puuttumisena hänen vapauspiiriinsä. Sen lisäksi sitä voidaan arvioida myös hänen yksityiselämän kannalta.

Liikkumisvapautta koskeva perusoikeus suojaa yksilöiden vapautta valita olinpaikkansa.

Perustuslain määräys siitä, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin sisältää sen, että julkisen vallan käyttäjällä tulee aina olla viime kädessä eduskunnan säätämään lakiin palautettavissa oleva toimivalta. Viranomaisilla ei siten voisi olla sellaista julkisen vallan käyttämistä tarkoittavaa toimivaltaa, jolla ei olisi nimenomaista tukea oikeusjärjestyksessä.

Vaatimus liivien poisjättämisestä

Selvityksissä on perusteltu vaatimusta liivien poisjättämistä ehtona messuille pääsynä kokoontumislain 20 §:llä. Pykälän 1 kohdan mukaan poliisi voi tarvittaessa antaa yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestämisestä ennakolta tai tilaisuuden aikana ohjeita tai määräyksiä yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Kokoontumislakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 145/1998 vp) todetaan muun muassa, että *"pykälän nojalla tilaisuuden järjestämistä varten annetut ohjeet ja määräykset kohdistuisivat lähinnä tilaisuuden järjestäjään ja puheenjohtajaan, joiden tulisi huolehtia niiden täytäntöönpanosta. Tilaisuuden aikana poliisi voisi antaa ohjeita ja määräyksiä myös osanottajille sekä sivullisille poliisilain 26 §:ssä säädetyn yleisen käskyvaltansa nojalla. Tilaisuuden järjestämistä varten annetut ennakkolliset määräykset tulisi tarvittaessa antaa kirjallisesti. Pykälän nojalla annetut määräykset olisivat muutoksenhakukelpoisia lakiehdotuksen 28 §:n mukaan, joten kirjallinen päätös on tarpeen tältäkin kannalta."*

Selvitysten perusteella kysymys näyttää olleen poliisin sisäisestä ohjeistuksesta eikä tilaisuuden järjestäjille suunnatusta ohjeistuksesta. Näyttää siten siltä, että ohjeen mukaisen määräyksen antamisessa osanottajille olisi kysymys määräyksen antamisesta *"poliisilain 26 §:ssä säädetyn yleisen käskyvallan nojalla"*. Poliisilain 26 § tarkoittaa poliisilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 57/1994 vp) mukaan, että *"käskyvallan olemassaolo edellyttää muuhun säännökseen perustuvaa toimivaltaa kysymyksessä olevan tehtävän suorittamiseen. Edellytyksenä on myös, että annettavat käskyt ja kiellot ovat tarpeellisia tehtävän suorittamisen kannalta"*.

Helsingin poliisilaitos katsoo lausunnossaan, että kokoontumislain 20 §:ssä tarkoitetun määräyksen antamiselle on ollut edellytykset, *"koska liivien käyttö todennäköisesti aiheuttaa välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle"*. Komisario B:n selvityksen mukaan *"vuosien varrella eri jengit ovat olleet aika ajoin riidoissa keskenään eikä silloin ole aina vältytty edes henkirikoksilta. Poliisi haluaa tällä käytännöllä minimoida riskiä, ettei yleisön turvallisuus vaarantuisi koko perheelle tarkoitetuilla messuilla mahdollisten jengien keskinäisten välien selvittelyjen yhteydessä. Samoin jengiliivit voivat aiheuttaa pelkoa muissa ihmisissä sekä mahdollisesti provosoida toisaalta joitakin henkilöitä haastamaan riitaa jengiläisten kanssa"*. Lisäksi B viittaa selvityksessään Italiassa moottoripyörämessuilla tammikuussa 2009 tapahtuneeseen kahden rikollisen moottoripyöräkerhon yhteenottoon, jossa loukkaantui sekä yhteenoton osapuolia että yhteenottoon puuttuneita poliisimiehiä.

Kuten edellä olen todennut, pukeutumisessa on kysymys perustuslaissa turvatusta henkilökohtaisesta vapaudesta sekä samoin turvattuun yksityiselämään kuuluvasta seikasta. Perusoikeuksiin puuttumiselle tulee olla laista johdettavat perusteet. Lisäksi perusoikeuksiin puuttumisen mahdollistavia säännöksiä tulee perusoikeuksien ensisijaisuuden ja niille kuuluvan painoarvon johdosta tulkita ahtaasti.

Mainittakoon, että vankeuslain perusteella on mahdollista rajoittaa omien vaatteiden käyttöä vankilassa vankilan järjestyksen tai valvonnan taikka työturvallisuuden vaatimasta syystä (vankeuslaki 7:2,2). Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 263/2004 vp) todettiin, että vankilan järjestyksen vuoksi voitiin kieltää rikollisten järjestöjen ja ryhmien, kuten moottoripyöräjengien tun-

nusvaatetuksen käyttö. Hallituksen esityksessä niiden katsottiin aiheuttavan kilpailevissa ryhmissä konflikteja ja muut vangit voivat kokea tällaisen vaatetuksen uhkaavana. Kysymys on näin ollen rajoituksesta, joka perustuu nimenomaiseen lainsäädäntökseen vankilan erityisolosuhteissa.

Rikoslain 17 luvun 13 a §:ssä on kriminalisoitu laiton naamioituminen. Pykälän mukaan on rangaistavaa esiintyä yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä taikka muussa yleisön kokoontumisessa yleisellä paikalla tunnistamattomaksi naamioituneena ilmeisenä tarkoituksena ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittamaan omaisuutta. Tästäkään ei nyt ole kysymys.

Sen sijaan mitään yleistä vaatetuksen rajoittamista koskevaa säännöstä ei ole olemassa.

Saaduissa selvityksissä ei mielestäni ole esitetty sellaisia konkreettisia seikkoja, jotka olisivat oikeuttaneet käsillä olevassa tilanteessa kokoontumislain 20 §:ssä tarkoitettun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi kieltää tässä tarkoitettujen liivien käytön. Kokoontumislain 23 §:ssä säädetään kielletyistä esineistä ja aineista. Pykälän 1 momentin mukaan "*yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa taikka niiden välittömässä läheisyydessä ei saa pitää hallussa ampuma-asetta, räjähdysainetta, teräasetta tai muuta sellaista esinettä tai ainetta, jota on perusteltua aiheuttaa epäillä voitavan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen*". Pykälän 3 momentin mukaan "*järjestäjällä ja poliisilla on oikeus kieltää päihdyttävien aineiden hallussapito yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa*".

Saadun selvityksen perusteella poistettavaksi määrätty liivi ei ole ollut lain 23 §:ssä tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Kokoontumislain 20 §:n 1 kohdan nojalla voidaan antaa määräyksiä sellaisen omaisuuden hallussapidosta, joka voi aiheuttaa yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen liittyviä järjestykseen ja turvallisuuteen kohdistuvia uhkia. Käsitykseni mukaan tämä edellyttää konkreettisia tuohon tiettyyn tilaisuuteen kohdistuvia uhkia, joita minulle annetuissa selvityksissä ei tässä käsillä olevassa kanteluasiassa ole osoitettu olleen. Käytettävissä olevan aineiston valossa liivin poistamista koskenut käsky ei ole ollut tarpeellinen tehtävän eli yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Saatan tämän käsitykseni Helsingin poliisilaitoksen nykyisen Pohjoisen poliisipiirin tietoon. Lähetän jäljennöksen päätöksestäni myös Helsingin poliisilaitokselle saattaakseni sen tietoon edellä toteamani käsityksen.

Poistaminen paikalta

Saaduissa selvityksissä paikalta poistamista on perustelu poliisilain 20 §:n 2 momentilla. Lainkohdan mukaan henkilö saadaan poistaa paikalta, "*jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa taikka hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä ja aiemman käyttäytymisensä perusteella vastavassa tilanteessa on todennäköistä, että hän aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle turvallisuudelle*".

Lainkohtaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 266/2004 vp) tästä ennakoivasta paikalta poistamisesta todettiin: "*Ennakoivan paikalta poistamisäädännön soveltaminen edellyttää ensinnäkin, että henkilön uhkaukset ovat niin konkreettisia, että niiden perusteella voi tehdä johtopäätöksen henkilön todennäköisestä syyllistymisestä häiriön tai vaaran aiheuttamiseen. Ennakoivaa poistamisäädännöstä sovellettaisiin myös tilanteessa, jossa henkilö on aikaisemmin aiheuttanut häiriötä tai vaaraa ja henkilön muusta käyttäytymisestä voidaan päätellä hänen todennäköi-*

sesti aiheuttavan tälläkin kertaa huomattavaa häiriötä ja välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Uhkan arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota ainakin henkilön liikkumiseen tilanteessa sekä hänen hallussaan oleviin häiriötä ja vaaraa aiheuttaviin esineisiin tai aineisiin."

Totean, että lainmukaisia perusteita A:n paikalta poistamiseen ei käytettävissä olevan aineiston perusteella ole ollut olemassa. Selvitysten perusteella A ei ole käyttäytymisellään aiheuttanut huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. A:n ei myöskään ole edes väitetty esittäneen uhkauksia tai käyttäytyneen muutoin niin, että näiden ja hänen aiemman vastaavassa tilanteessa osoittaman käyttäytymisensä perusteella olisi ollut todennäköistä, että hän aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle. Käytettävissäni olevan tiedon valossa ainoa syy A:n paikalta poistamiselle on ollut se, että hän on pitänyt päällään tässä tarkoitettuja liivejä.

Julkisen vallan käytön on perustuttava lakiin. Totean, että paikalta poistamisessa on viime kädessä kysymys puuttumisesta perustuslaissa taattuun oikeuteen valita olinpaikkansa, minkä vuoksi paikalta poistamiseen oikeuttavaa lain säännöstä on lisäksi tulkittava ahtaasti. Tässä tapauksessa ei ole esitetty mitään perustetta, mikä poliisilain 20 §:n 2 momentin perusteella olisi oikeuttanut poliisimiehiä poistamaan A messupaikalta. Kysymys ei siten ole ollut esimerkiksi sellaisesta tilanteesta, jossa henkilö olisi käyttäytynyt edes jossain määrin häiritsevästi ja että olisi kysymys tulkinvaraisesta arviosta sen suhteen, onko häiriö ollut lain edellyttämin tavoin huomattavaa. Menettely on siten ollut selvästi lainvastaista. Tämän on myös Poliisihallitus lausunnossaan – jonka Poliisihallitus on toimittanut tiedoksi Helsingin poliisilaitokselle – todennut. Kun menettely on perustunut Pasilan poliisipiirissä poliisimiesten noudatettavaksi määrättyyn menettelyyn, en pidä tarpeellisena selvittää niitä yksittäisiä poliisimiehiä, jotka ovat toimineet saamansa ohjeistuksen mukaisesti.

Kun menettelyn lainvastaisuus on jo Poliisihallituksen toimesta saatettu Helsingin poliisilaitoksen tietoon, pidän riittävänä kiinnittää Helsingin poliisilaitoksen nykyisen Pohjoisen poliisipiirin vakaavaa huomiota siihen, että tilanteessa ei ole ollut poliisilaissa tarkoitettuja paikalta poistamisen edellytyksiä. Lähetän jäljennöksen päätöksestäni myös Helsingin poliisilaitokselle saattaakseni sen tietoon edellä toteamani käsityksen.

3.2

Tiedusteluihin vastaaminen

Asianajajan kantelusta ja sen liitteistä ilmenee, että hän olisi 4.2.2009 lähettänyt Helsingin poliisilaitoksen kirjaamon sähköpostiosoitteeseen kirjaamo.helsinki@poliisi.fi Messukeskuksen tapahtumia koskevan tiedustelun. Edelleen aineistosta ilmenee, että hän on 10.3.2009 kirjeitse osoittanut poliisipäällikölle em. tiedustelun saamatta kumpaankaan vastausta 10.7.2009 mennessä. Asianajajan kirjoitus on otsikoitu selvityspyynnöksi ja siinä on pyydetty ilmoittamaan A:lle annetun poistumismääräyksen perusteet.

Ylikomisario D kertoo selvityksessään 6.10.2009 muistavansa, että asiaa on poliisipiirissä asianajajan tiedustelun jälkeen käsitelty, mutta jostain syystä vastaus tiedusteluun jäi antamatta.

Pasilan poliisipiiriin 6.10.2009 antaman lausunnon mukaan asianajajan osoittamaa kirjoitusta ei ole tulkittu kanteluksi vaan tiedusteluksi, johon poliisipiiriin mukaan tulisi vastata kohtuullisessa ajassa. Poliisipiiri ilmoittaa vastaavansa tiedusteluun ensi tilassa. Poliisilaitoksen lausunnon mukaan tiedusteluun olisi sittemmin vastattu.

Hallintolain 4 §:n 3 momentin mukaan hallintokanteluasioiden käsittelyssä on noudatettava hyvän hallinnon perusteita sekä turvattava niiden henkilöiden oikeudet, joita asia välittömästi koskee. Hallintolain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Asianajajan poliisilaitokselle osoittaman kirjoituksen perusteella voi olla jossain määrin tulkinnanvaraista, onko kysymyksessä pelkästään tiedustelu sovelletusta laista ja tosiasiaperusteista vai onko kirjoitus tarkoitettu poliisilaitokselle osoitetuksi kanteluksi.

Laillisuusvalvonnassa on lähdetty siitä, että asiallisiin tiedusteluihin on vastattava. Kanteluasiassa on aina annettava ratkaisu. Viime kädessä sen viranomaisen, jolle kirjoitus on osoitettu, on ratkaistava se, onko kirjoitus tarkoitettu tiedusteluksi vai kanteluksi. Saadun tiedon mukaan poliisipiiri on tulkinnut asianajajan kirjoituksen tiedusteluksi.

Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen (HE72/2002 vp) mukaan vastaamisen edellyttämään aikaan saattavat tapauskohtaisesti vaikuttaa tiedustelun kohteena olevan asian laatu ja monitahoisuus sekä se, edellyttääkö vastauksen antaminen selvitysten hankkimista tai muita erityisiä toimenpiteitä.

Saadun selvityksen perustella asianajajalle on sittemmin – tosin vasta oikeusasiamiehen kansliasta tehdyn selvityspyynnön jälkeen – vastattu, mutta vastauksen sisältöä ei minulle annetuissa selvityksissä ole selostettu. Kysymyksen ollessa varsin yksikertaisesta tiedustelusta, eikä tiedusteltu asia (poistamisen perusteet) sinänsä ole ollut monitahoinen, ei vastaamista ole mielestäni toimitettu hyvän hallinnon edellyttämin tavoin viivytyksettä.

Kiinnitän Helsingin poliisilaitoksen ja poliisilaitoksen Pohjoisen poliisipiirin huomiota edellä selostamiini hallintolain säännöksiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsitykseni kokoontumislain 20 §:n soveltamisesta Helsingin poliisilaitoksen Pohjoisen poliisipiirin tietoon ja kiinnitän Pohjoisen poliisipiirin vakavaa huomiota poliisilain 20 §:n 2 momentin soveltamisedellytyksiin. Kiinnitän Pohjoisen poliisipiirin huomiota hallintolain asian käsittelyä ja tiedusteluihin vastaamista koskeviin säännöksiin.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Helsingin poliisilaitoksen Pohjoiselle poliisipiirille.

Lähetän jäljennöksen päätöksestäni myös Helsingin poliisilaitokselle saattaakseni sen tietoon lausumani käsityksen kokoontumislain 20 §:n soveltamisesta, poliisilain 20 §:n soveltamisesta ja hallintolaissa tarkoitettun asian käsittelystä sekä tiedusteluihin vastaamisesta.